

International Association of
Human-Animal Interaction
Organizations

**IAHAIO WHITE PAPER
2014, uppdaterad för 2018**

**IAHAIO:s DEFINITIONER FÖR DJURUNDERSTÖDDA INSATSER OCH
RIKTLINJER FÖR DE BERÖRDA DJURENS VÄLFÄRD**

Arbetsgruppens ledare: Dr Brinda Jegatheesan (USA)

Arbetsgruppens medlemmar: Dr Andrea Beetz (Tyskland), dr Elizabeth Ormerod (Storbritannien), dr Rebecca Johnson (USA), dr Aubrey Fine (USA), Keiko Yamazaki (Japan), Christi Dudzik (USA), dr Rita Maria Garcia (Brasilien), Melissa Winkle (USA), dr George Choi (Sydkorea)

UPPDATERINGAR FÖR 2018

Denna uppdatering av White Paper 2014 innehåller definitioner av djurunderstödd coachning/vägledning och definitionen av koncepten One Health och One Welfare inom djurunderstödda insatser (Animal Assisted Interventions, AAI).

Dokumentet reviderades i april 2018 och har godkänts av IAHAIO:s styrelse.

Innehållsförteckning

IAHAIO:s mål och vision	3
Arbetsgruppen för IAHAIO:s definitioner för djurunderstödda insatser och riktlinjer för de berörda djurens välfärd	4
Definitioner	5
Djurunderstödda insatser	5
Djurunderstödd terapi	5
Djurunderstödd pedagogik	5
Djurunderstödd aktivitet	5
Djurunderstödd coaching/vägledning	6
One Health och One Welfare	6–7
Riktlinjer för människors och djurs välfärd inom AAI	7
Människors välfärd	7
Djurs välfärd	7–9
Referenser	10
Tack	10
Protokoll för översättning av White Paper till andra språk än engelska	11

International Association of Human-Animal Interaction Organizations – IAHAIO

Mål och vision

International Association of Human-Animal Interaction Organizations (IAHAIO) är en ledande, världsomspännande förening för organisationer som arbetar med att främja området människa-djurinteraktioner (Human Animal Interactions, HAI). Detta uppnås genom forskning, utbildning och samarbete mellan föreningens medlemmar, beslutsfattare, kliniska utövare, andra organisationer för människa-djurinteraktioner och allmänheten.

Många av medlemsorganisationerna arbetar med djurunderstödda verksamheter, djurunderstödd terapi, djurunderstödd pedagogik och/eller utbildning av assistansdjur. IAHAIO har som mål att främja en respektfull och ansvarsfull behandling av människor och djur i samband med djurunderstödda insatser.

IAHAIO samlar över 90 tvärvetenskapliga organisationer och branschorganisationer världen över som AVMA, AAHA, FECAVA, FVE, JAHA, KAHA, WAP och AAH-ABV inom veterinärmedicin, HABRI Foundation, ISAZ och ett brett spektrum av akademiska institutioner samt organisationer som arbetar med AAI. Det stora antalet medlemsorganisationer ger IAHAIO ett starkt mandat att leda området för HAI i önskad riktning.

IAHAIO arrangerar internationella konferenser och workshops som tillhandahåller ett brett spektrum av viktig information och unika nätverksmöjligheter för de inom HAI-området som förespråkar dialog och utarbetar strategier för att vidareutveckla HAI och hantera viktiga frågor inom området.

ARBETSGRUPPEN FÖR IAHAIO:s DEFINITIONER FÖR DJURUNDERSTÖDDA INSATSER OCH RIKTLINJER FÖR DE BERÖRDA DJURENS VÄLFÄRD

Arbetsgruppen för IAHAIO:s definitioner för djurunderstödda insatser och riktlinjer för de berörda djurens välfärd bildades i mars 2013. De som utsågs för att delta i arbetsgruppen var akademiker, veterinärer och utövare från olika länder med en bakgrund i eller specialkunskaper inom olika aspekter av människa/djurinteraktioner (HAI).

Det finns en mängd utmaningar inom HAI-området på internationell nivå. De många och skiftande termerna för djurunderstödda insatser (Animal Assisted Interventions, AAI) är t.ex. förvirrande. Det saknas också riktlinjer för de inblandade, särskilt när det gäller djuren. Med tanke på det brådskande behovet att åtgärda de ovannämnda problemen, bildades en arbetsgrupp med uppgift att formulera och utfärda rekommendationer om AAI-terminologi och -definitioner samt presentera etiska riktlinjer för de använda djurens välfärd.

Rekommendationerna från 2014 års arbetsgrupp, som återfinns i White Paper, var resultatet av ett år av djupgående, reflekterande och öppna diskussioner om situationens allvar pga. bristen på riktlinjer, och den förvirring det leder till, för HAI som område, en respektfull och proaktiv delning av information och olika åsikter samt en noggrann granskning av relevanta material. IAHAIO:s styrelse gick igenom alla föreslagna revisionerna från majoriteten av medlemmarna vid den årliga generalförsamlingen 2014 i Amsterdam och de rekommendationer som enhälligt stöddes av styrelsen har inkluderats.

Dokumentet är avsett för medicinsk personal och vårdpersonal, personal inom folkhälsa och allmänvård samt veterinärmedicinsk personal som deltar i djurstödda insatser.

Arbetsgruppen uppmuntrar IAHAIO-medlemmar att anta dessa definitioner och riktlinjer i sin nuvarande form och genomföra dem i teorin, forskningen och praktiken i sina egna program och för dem som är verksamma inom medlemsorganisationens geografiska område. Arbetsgruppen rekommenderar också IAHAIO-medlemmar att förespråka dessa definitioner och riktlinjer i sina respektive länder.

DEFINITIONER

Djurunderstödda insatser (AAI)

En djurunderstödd insats är en målinriktad och strukturerad insats som medvetet involverar eller omfattar djur inom hälso-, utbildnings- och omsorgstjänster (t.ex. socialt arbete) för att uppnå terapeutiska fördelar för människor. Den involverar personer med kunskap om de deltagande människorna och djuren. Djurunderstödda insatser inkluderar människa/djurteam i formella omsorgstjänster som djurunderstödd terapi (Animal Assisted Therapy, AAT), djurunderstödd pedagogik (Animal Assisted Education, AAE) eller under vissa förhållanden djurassisterad aktivitet (Animal Assisted Activity, AAA). Dessa insatser bör utvecklas och genomföras med tvärvetenskapliga metoder.

Djurunderstödd terapi (Animal Assisted Therapy, AAT): En djurunderstödd terapi är en målinriktad, planlagd och strukturerad terapeutisk insats som leds och/eller utförs av personal inom hälso- och sjukvård, skola eller omsorg. Insatsens effekt mäts och dokumenteras av personalen. AAT utförs och/eller leds av en formellt utbildad person (med giltig legitimation, godkänd utbildning eller liknande) med expertkunskaper inom ramen för yrkesutövningen. AAT fokuserar på att förbättra den fysiska, kognitiva, beteendemässiga och/eller socioemotionella funktionen hos den berörda klienten. Personalen som utför AAT (eller den person som hanterar djuret under överinseende av omsorgspersonalen) måste ha god kunskap om beteende, behov, hälsa och indikatorer på och reglering av stress hos de djur som är involverade.

Djurunderstödd pedagogik (Animal Assisted Education, AAE): Djurunderstödd pedagogik är en målinriktad, planlagd och strukturerad insats som leds och/eller utförs av personal inom skolan och övriga utbildningsväsendet. AAE utförs av utbildade, legitimerade lärare eller lärare med specialpedagogisk kompetens. Ett exempel på AAE som utförs av en ordinarie lärare är ett utbildningsbesök som främjar ansvarsfullt husdjursäggande. När AAE utförs av en specialpedagog betraktas det även som en stödjande terapeutiskt och målinriktad insats. Aktiviteterna fokuserar på utbildningsmål, prosociala färdigheter och kognitiv funktion. Elevens framsteg mäts och dokumenteras. Ett exempel på AAE som utförs av en specialpedagog är ett hundunderstött läsprogram. Personalen som utför AAE, inklusive ordinarie lärare (eller den person som hanterar djuret under överinseende av utbildningspersonalen), måste ha god kunskap om beteende, behov, hälsa och indikatorer på och reglering av stress hos de djur som är involverade.

Djurunderstödd aktivitet (Animal Assisted Activity, AAA): AAA är en planlagd och målinriktad informell interaktion vid ett besök som utförs av människa-djurteam för att skapa motivation och tillhandahålla undervisning och rekreation. Människa-djurteam ska ha genomgått åtminstone en inledande utbildning, förberedelse och bedömning för att delta i informella besök. Människa-djurteam som erbjuder AAA kan också arbeta formellt och direkt med hälsovården, utbildare och/eller leverantörer av omsorgstjänster med specifika dokumenterbara mål. I så fall deltar de i AAT eller AAE som leds av specialister på området. Exempel på AAA är djurunderstödd krishantering som fokuserar på att ge tröst och

stöd åt personer som drabbats av kriser och naturkatastrofer, och sällskapsdjur för besöks- och mötesaktiviteter med boende på vårdhem. Personen som erbjuder AAA måste ha god kunskap om beteende, behov, hälsa och indikatorer på och reglering av stress hos de djur som är involverade.

Djurunderstödd coachning/vägledning (Animal Assisted Coaching, AAC): Djurunderstödd coachning/vägledning är en målinriktad, planlagd och strukturerad djurunderstödd insats som leds och/eller utförs av legitimerade coacher. Insatsens effekt mäts och dokumenteras av personalen. AAC utförs och/eller leds av en formellt utbildad coach (med giltig legitimation/certifikat, godkänd utbildning eller liknande) inom ramen för sin grundprofession. AAC fokuserar på att stärka klientens personliga utveckling och understödja gruppprocesser eller klientens sociala förmåga och/eller socioemotionella funktion. Coachen som utför AAC (eller den person som hanterar djuret under överinseende av coachen) måste ha god utbildning om beteende, behov, hälsa och indikatorer på och reglering av stress hos de djur som är involverade.

ONE HEALTH OCH ONE WELFARE

One Health är inte ett nytt koncept. Det går tillbaka till 1800-talet när vetenskapsmän upptäckte många likheter mellan sjukdomsförloppen hos människors och djur. På senare tid har veterinärer och andra forskare använt konceptet i samarbetet för att skydda folkhälsan. One Health menar att "människors hälsa hänger samman med djurens hälsa och miljön" och att "målet är att få bästa möjligt hälsoresultat genom att förstå sambandet mellan människor, djur, växter och den gemensamma miljön." (Center for Disease Control [CDC], USA) Center for Disease Control har antagit Världshälsoorganisationens definition av hälsa, nämligen "ett tillstånd av fullständigt fysiskt, psykiskt och emotionellt välbefinnande" (WHO 1946).

På senare tid har det tvärvetenskapliga perspektivet utökats till One Welfare, som erkänner sambandet mellan djurens välfärd, människors välbefinnande och miljön. (Pinillos, 2016) Båda dessa perspektiv bygger på tvärvetenskapligt samarbete och ger unika möjligheter för yrkesutövare inom många områden och intressenter att samarbeta lokalt, nationellt och globalt för att uppnå optimal hälsa för människor, djur och miljön. Världshälsoorganisationens referens till emotionellt och socialt välbefinnande återspeglas även i One Welfare (Fraser, 2009), som understryker det starka sambandet mellan djurens välfärd och människors hälsa.

One Health och One Welfare är relevanta för djurunderstödda insatser, som har ett liknande mål: att förbättra människors hälsa, välbefinnande och funktion. Veterinärer kan utnyttja sin kunskap om människa-djurinteraktioner och djurens hälsa och beteende för att hantera folkhälsofrågor inom ramen för One Health One Welfare. Veterinärer som behandlar sällskapsdjur har börjat tillämpa detta tillvägagångssätt för att stödja klienternas välfärd och livskvalitet samtidigt som de erbjuder veterinärvård av hög kvalitet inom ramen för en metod som kallas "relationscentrerad veterinärvård" (Ormerod, 2008).

Jordan och Lem (2014) har träffande förklarat att ”i samhällen där det finns brister i den mänskliga välfärden är också djurens välfärd ofta eftersatt ... på samma sätt som djuren ofta är indikatorer på människors hälsa och välfärd, vilket också märks i sambandet mellan djurplågeri och våld i nära relationer”. Det vore oetiskt att inleda ett AAI-program med målet att förbättra en patients välfärd om djurets eller andra individers välbefinnande åsidosätts. Vid utformningen av effektiva AAI-program måste både lämpliga bestämmelser och protokoll tillämpas för anläggningar och djurskötare för att kontinuerligt övervaka och skydda hälsan och välbefinnandet för alla berörda patienter, personal, djurskötare, besökare och djur. En tvärvetenskaplig One Health One Welfare-policy skulle göra detta mål möjligt att uppnå.

Riktlinjer för människors och djurs välfärd inom AAI

En tvärvetenskaplig One Health One Welfare-policy bör tillämpas redan från det inledande planeringsstadiet och under programmets hela livslängd för att säkerställa att det finns lämpliga skyddsprotokoll för att skydda hälsan hos deltagande människor och djur.

Människors välfärd

- Klienternas säkerhet skall prioriteras. Den professionelle skall reducera riskerna för klienterna som deltar i AAI. De måste säkerställa att klienterna inte har art- eller rasspecifika allergier, vara uppmärksamma på högriskfaktorer i vissa klientgrupper och på undantagskriterier med tanke på risken (t.ex. infektioner hos patienter med nedsatt immunförsvar och sjukdomar som kan spridas mellan klienter via djuret). I vissa situationer, t.ex. vid arbete med patienter med nedsatt immunförsvar, kan det krävas screeningtester på djur för att säkerställa att de inte bär på särskilda infektioner.
- Djurskötare måste vara medvetna om de deltagande klienternas behov. De ska ha fått utbildning om det sammanhang där AAI ska genomföras.
- Klienterna kan ha olika åsikter om specifika djur som ingår i insatserna. Om klientens föreställningar – religiösa, kulturella eller andra – står i konflikt med det rekommenderade AAI-programmet, bör yrkesutövarna diskutera alternativ med klienterna eller deras familjer, om klienten inte själv kan fatta ett beslut.

Djurs välfärd

AAI bör endast utföras med djur som är i god hälsa, både fysiskt och emotionellt, och som uppskattar den här typen av aktiviteter. Djurskötaren måste känna det djur som deltar i insatsen. Yrkesutövare hålls ansvariga för välbefinnandet hos de djur de arbetar med. De måste ta hänsyn till säkerheten och välfärden för alla som deltar i AAI-programmen. De måste också förstå att det deltagande djuret, oavsett art, inte bara är ett redskap, utan ett levande väsen. Nedan beskrivs bästa praxis för djur som deltar i AAI och AAA, inklusive assistans- och tjänstehundar.

- Endast husdjur kan delta i insatser och aktiviteter. Husdjur (t.ex. hundar, katter, hästar, tamboskap, marsvin, råttor, fiskar, fåglar) är djur som har anpassats för socialt samspel med människor. Det är dock viktigt att notera att även om många fiskarter hålls som husdjur på institutioner, är mycket få av dem anpassade för sociala interaktioner. (Fåglar och fiskar får inte fångas i vilt tillstånd, utan ska vara uppfödda). Husdjur måste vara väl socialiserade tillsammans med människor och tränade med hänsynsfulla metoder som t.ex. positiv förstärkning. Husdjur (hundar, katter, hästdjur) ska vara registrerade enligt landets föreskrifter.
- Vilda och exotiska arter (t.ex. delfiner, elefanter, kapuciner, präriehundar, leddjur, reptiler), även om de är tama, får inte delta i insatserna. Anledningarna är många, bl.a. att zoonoser innebär en stor risk för klienterna samt farhågor om djurens välfärd. Whale and Dolphin Conservation Societys uttalande om delfinunderstödd terapi är att den troligen inte uppfyller kraven på psykisk och fysisk välfärd för varken deltagande människor eller delfiner (Brakes & Williamson, 2007, s. 18). Observationer och betraktande av vilda djur i naturen och i djurreservat, som uppfyller nationella/internationella djurskyddsstandarder, får göras till skillnad från direktkontakt med vilda djur, förutsatt att det görs på ett sätt som inte orsakar någon stress för djuren eller skadar deras livsmiljöer.
- Inte alla djur (inklusive dem som anses vara "bra keldjur" av sina ägare) är lämpliga för AAI. Djur som övervägs för deltagande i AAI eller AAA ska utvärderas noggrant med tanke på beteende och temperament av en expert på djurbeteende som t.ex. en veterinär eller etolog. Endast djur med lämpliga egenskaper och träning ska väljas för AAI. Regelbundna utvärderingar bör göras för att säkerställa att djuren fortfarande är lämpliga. En veterinär bör också undersöka djur som övervägs för AAI innan de möter klienterna – och bedöma deras hälsa och se till att alla lämpliga förebyggande hälsoprotokoll tillämpas och säkerställa att miljön och klientgruppen passar de aktuella djuren och deras behov.
- Djurskötare och yrkesutövare som arbetar med djur ska ha fått utbildning och ha kunskap om djurens behov, inklusive förmågan att upptäcka tecken på obehag och stress. Yrkesutövare bör ha gått en kurs om allmänt djurbeteende och lämpliga människa-djurinteraktioner och interaktioner med specifika arter (t.ex. hästar, grisar, hamstrar, ökenråttor m.m.).
- Terapeuter, pedagoger och coacher måste ha en förståelse för den art de arbetar med, och dess specifika förutsättningar, samt respektera dessa. Djurens deltagande i AAI får aldrig ske på ett sätt som äventyrar deras säkerhet och välfärd. Exempel på sådana olämpliga aktiviteter och terapiövningar inkluderar, men är inte begränsade till, klienter (barn och vuxna) som hoppar eller böjer sig över djuren, klär ut djuren i människokläder eller dräkter, låter djuren bära obekväma tillbehör (att ta på dem andra kläder än t.ex. hårbånd, regnkläder, skor särskilt utformade för djur) eller ber ett djur utföra fysiskt krävande eller stressande uppgifter (t.ex. krypa, böja eller luta sig i onaturliga positioner, dra tunga redskap) eller trick och övningar som kräver sådana rörelser eller kroppsställningar. Klienterna ska alltid övervakas i alla miljöer (t.ex. skolor, terapirum, vårdhem, osv.) för att säkerställa att de inte plågar djuren (t.ex. drar

dem i svansen/öronen, sitter på eller kryper under djuret) eller på annat sätt behandlar djuret olämpligt och därigenom utsätter sig själv och djuret för fara.

- Yrkesutövare som ansvarar för djurets välbefinnande under insatsen måste se till att djuret är friskt, utvilat, bekvämt och omhändertaget under och efter behandlingarna (t.ex. ge dem färskt vatten, arbetsutrymmen som är säkra och lämpliga). Djuren får inte överansträngas eller överstimuleras och behandlingarna ska vara tidsbegränsade (30–45 minuter).
- En lämplig veterinärvård måste tillhandahållas. Alla djur som deltar i AAI eller AAA måste kontrolleras av en veterinär under urvalsförfarandet och därefter regelbundet. Hur ofta dessa kontroller ska utföras bestäms av veterinären utifrån varje djurs behov och typen av aktiviteter djuret deltar i. Djurets omvårdnad måste vara anpassad för arten. Detta inkluderar särskild mat och inhysning, lämplig temperatur, belysning, miljöberikning och andra relevanta egenskaper samt säkerställa att djuret kan bibehålla sitt naturliga beteende så långt som möjligt.
- Lämpliga åtgärder måste vidtas för att förhindra zoonoser. Yrkesutövare måste se till att djuren får en rutinmässig hälsoutvärdering av en legitimerad veterinär minst en gång om året vad gäller lämpliga vaccinationer och förebyggande åtgärder mot parasiter. Djur som deltar i AAI får inte utfodras med rått kött eller annat obehandlat biologiskt protein som t.ex. opastöriserad mjölk (med undantag för djur som inte är avvanda och som matas med mjölk) (Murthy et al. 2005).
- Yrkesutövare och administratörer som samarbetar med besökande eller bofasta djur i institutioner som skolor, psykiatriska avdelningar, fängelser och vårdhem måste känna till relevanta lokala (t.ex. skolans, kommunens eller regionens) lagar och riktlinjer. Yrkesutövare bör verka för utveckling av riktlinjer och förfaranden inom sina egna program och institutioner för att säkerställa att djur som deltar i AAI får den omsorg de behöver. Det rekommenderas att upprätta en etikkommitté som omfattar personer med kunskaper om djurens välfärd (t.ex. veterinärer).
- Assistanshundar är mycket specialiserade och riktlinjer för yrkesutövare som arbetar tillsammans med assistanshundar omfattas inte av det här dokumentet.

Utifrån biologiska och psykologiska belagda samband mellan människor och sällskapsdjur (och tvärtom) och med engagemang för hälsa och välfärd, stödjer medlemmarna av International Association of Human-Animal Interaction Organizations helhjärtat konceptet "One Health", vilket hävdar att hälsa och välbefinnande för djur, människor och miljön är oskiljaktigt sammanlänkade (<http://www.iahaio.org/files/declarationchicago.pdf>, IAHAIO 2013 Chicago-förklaringen).

REFERENSER

American Veterinary Medical Association

<https://www.avma.org/KB/Policies/Pages/Wellness-Guidelines-for-Animals-in-Animal-Assisted-Activity-Animal-Assisted-Therapy-and-Resident-Animal-Programs.aspx>

Brakes, P., & Williamson, D (2007). Dolphin Assisted Therapy. The Whale and Dolphin Conservation Society. (http://www.wdcs.org/submissions_bin/datreport.pdf).

FAWC (Farm Animals Welfare Council), 2009. Five Freedoms.

<http://www.fawc.org.uk/freedoms.htm> (hämtad den 6 december 2014)

Fraser D. (2008) Understanding Animal Welfare: The Science in its Cultural Context publicerad av Wiley-Blackwell

Jordan T., Lem M. One Health, One Welfare: Education in practice Veterinary students' experiences with Community Veterinary Outreach In The Canadian Veterinary Journal 2014 dec; 55(12): 1203–1206.

Hämtad från <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4231813/>

Murthy R, Bearman G, Brown S, Bryant K, Chinn R, Hewlett R, George G, Goldstein E, Holzmann-Pazgal G, Rupp M, Wiemken T, Weese S, Weber D. (2015). Animals in Healthcare Facilities: Recommendations to Minimize Potential Risks. *Infection Control and Hospital Epidemiology*, 36(5), 495–516. DOI: [10.1017/ice.2015.15](https://doi.org/10.1017/ice.2015.15)

Ormerod, E. J (2008). Bond-centered veterinary practice: Lektioner för veterinärfakulteten och -studenter. *Journal of Veterinary Medical Education*, 35 (4), 545–551

Pinillos G., Appleby, M., Scott-Park F, Smith C. One Welfare

I *Veterinary Record* 2014 vol. 177, utg. 24 <http://dx.doi.org/10.1136/vr.h6830>

TACK

Ett stort tack till kollegor som arbetar med djurs hälsa, beteende och välfärd och till American Veterinary Medical Association, Humane Society of the United States, American Humane Society, Assistance Dogs International, International Fund for Animal Welfare och Whale and Dolphin Conservation Society för deras synpunkter om välfärd inom AAI.

PROTOKOLL FÖR ÖVERSÄTTNING AV IAHAIO WHITE PAPER TILL ANDRA SPRÅK ÄN ENGELSKA

White Paper är ett officiellt informationsdokument från IAHAIO och det officiella språket är engelska. För att våra medlemmar ska kunna främja innehållet i White Paper i sina egna länder, stöder IAHAIO översättning av detta dokument till andra språk.

Medlemsorganisationer eller företrädare för medlemsorganisationer kan lämna in begäran till styrelsen om en officiell översättning till det lokala språket. Styrelsen kommer då att anlita en neutral översättningsleverantör. Den översatta versionen av White Paper skickas sedan ut till företrädare för de medlemsorganisationer som är tvåspråkiga på det lokala språket och engelska med en begäran att granska och validera översättningens tekniska och begreppsmässiga noggrannhet. Styrelsen kommer att rösta om det slutliga dokumentet och avgöra om detta dokument är ett godkänt dokument från IAHAIO. Om det uppstår en tvist om innehåller i översättningen, formuleringar osv., är den ursprungliga engelska versionen vägledande.